"עבודה קשה יותר מחיידר רגיל".
למעלה: הילדים משחקים בכיכר בתי מחסה ברחבת מבנה התלמוד תורה ב'בית רוטשילד'
למטה: כיתה זילברמנית בשעת תפילה

תוכל להיבנות", אומרים האברכים. "אחד מהם זה השלום. בגלל שזה היה חסר – נחרב הבית, ועד היום לא נבנה. אנחנו, צריכים לתקן את זה. זו הסיבה שיש כאן קהילתיות נפלאה, בלי התערבות של אחד אצל השני. כל אחד מקבל את המקום שלו וכל אחד מכיל את זולתו..

אחד מהם נזכר במבט משועשע למדי בדיאלוג קצרצר שהתנהל לאחר הלוויה של המייסד והמנהיג הגרי"ש זילברמן זצ"ל. מישהו שאל אותו אם העובדה שה'ממשיך' – האח השלישי – הספיד לפני הבכור רבי יום טוב, תעבור בשלום. השאלה נענתה במשיכת כתף. זה ממש לא נושא. "האחים כל כך מחוברים, כל אחד מניע משהו אחר במערכת", הסביר. האחד הוא המנהיג. האחר הוא איש החינוך. בן אחד נקרא בפיהם 'האמא של הקהילה' על שום היותו דואג לכולם, והאחר הוא איש סודם של גדולי ישראל שנכנס ויוצא בבתיהם של מנהיגי הדור ולעולם לא תצליח לשמוע ממנו ולו חצי סיפור או אמירה ששמע.

"ירושלים היא עיר השלום", הם אומרים, ובעיניהם – כמי שמתגוררים לפנים מן החומה – זו לא עוד סיסמה אלא מטרה בחיים.

התיישבות

'לברר עם השב"כ'

בטרם הלך רבי יוסף זילברמן להתגורר ברובע המוסלמי – הוא פנה להיוועץ במרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. דעתו של פוסק הדור הייתה כי עליו לקבל חוות דעת של המשטרה לגבי הסכנה במקום הזה, ולברר איך השב"כ רואה את ההימצאות של יהודים שם. התשובה הייתה, כי אחוזי הסיכון קטנים כיוון שהשטח כבר נרכש.

הצעד הקפיץ על הרגליים האחוריות את אחד מאנשי לשכתו של מנהיג הרש"פ ערפאת. הראיס הפלסטיני מרמאללה שלח עורך דין, במטרה שינסה לטרפד את הרכישה, אלא שאותו עורך דין מצא מסמך ישן, שמלמד כי ברחוב הזה גר יהודי בשם זילברמן לפני כמה דורות, וזה הלחיץ אותם עוד יותר.

בימים בהם החל המעבר משערי חסד לרובע היהודי, היה מדובר לעיתים במבצע לא פשוט. הרובע היה מיועד בידי טדי קולק, ראש העיר דאז, למקום תיירותי בו גרים אמנים ודומיהם. עד כדי כך היה הצעד קשה, שחלק מהתלמידים העבירו באופן זמני כתובת לתל-אביב, כיוון שרק באופן הזה – מעבר מתל אביב לירושלים העתיקה – יצליחו לרכוש דירה במקום מבלי להיתקל בבעיות.

"זה היה 'לבקוע את החומה'", הם משחזרים. "לאט החל השינוי. בהתחלה לא נתנו מקום לחיידר ונדדנו ממקום למקום. למדנו בעזרת הנשים של אחד מבתי הכנסת, והקושי היה גדול".

באחד הימים, הם יצרו ברחבת 'החורבה' – שהייתה אז שטח ריק, שרק הקשת המפורסמת היוותה זכר לשנות תפארתו של בית הכנסת – מצג שמדמה הפגנה רצינית, בה הודיעו כי ישבתו במקום עד אשר יקבלו שטח. לימים, בעת ששוחזר בית הכנסת החורבה, בין היתר בזכות האדריכל ר' ישי לוי, בוגר 'בצלאל', שהרבה מהדרך שעשה אל התורה הייתה לצידו של הרב זילברמן – הזילברמנים היו אלו שהשקיעו כוח וממון רב כדי שהמקום יהיה לבית כנסת ובית מדרש פעילים ולא עוד מוזיאון מנוכר.

ירושלים האמיתית, כך הם אומרים – היא בין החומות. הם חשקו בלימוד התורה הקדושה בעיר הקודש, המקורית, בירושלים של מטה, לפנים מן החומות.

אחד האברכים – צאצא של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל – מתאר כיצד היה זקנו הולך בתשוקה עזה ברחובותיה של ירושלים, ואם היה שומע על אירועי טרור ברחובות מסוימים, היה מקפיד ללכת דווקא דרך שם, כדי שלא יגרשו יהודים בעקבות הפחד ללכת ברחובות הללו. התחושה הזו, של חיבור עמוק לקדושה והשראת השכינה שיש בכל מטר בירושלים, כך הוא מסביר, היא שמפעפעת בתלמידי 'אדרת אליהו'.

חורבן

החיים לצד השכינה

כיום, המהפכה הושלמה. מאות אברכים מתגוררים ברובע, שהיה למקום שבו ניכרים היטב מוסדות התורה. המציאות הזו שבה אברכים רוצים לגור קרוב, הביאה לכך שרבים שוכרים דירות ברובע, במחירים לא פשוטים. "זה גורם לכך שחיים בפשטות מוחלטת, בבתים קטנטנים עם מחיצה שהופכת חדר לשניים", מסביר אחד האברכים. "גם משום שהיוקר מצריך ויתור על מותרות, וגם בגלל שאדם לא משקיע בבית שהוא גר בו בשכירות. על הדרך, זה מרגיל לחיים פשוטים, במובן הטוב".

ובכל זאת, אי אפשר להימלט מן השאלה החינוכית של גידול ילדים במקום תיירותי, שאיך נאמר – אנשים שצועדים בו לא בדיוק מתלבשים כפי שהתלבשו בימי חז"ל.

"שוחחתי על כך עם איש חינוך ידוע,